

POSTMODERN BİR ANLATI: RUHİ MÜCERRET*

Koray ÜSTÜN**

ÖZET

Seksenli yılların sonlarına doğru Türk edebiyatında kendini gösteren postmodernist unsurlar, son dönemde daha bilinçli bir kullanım ile karşımıza çıkmaktadır. Postmodern anlatı biçimlerini eserlerinde başarı ile uygulayan yazarlardan biri de Murat Menteş'tir. 2005 yılında *Dublörün Dilemması*, 2009 yılında *Korkma Ben Varım* adlı romanları yayımlayan yazarın son kitabı 2013'te yayımlanan *Ruhi Mücerret*'tir. Yüz yaşını aşmış İstiklal Savaşı gazisi Ruhi Mücerret'in beynine çip takılmasını ve ardından gelişen olayları anlatan romanda yazar, çoğulculuk, metinlerarasılık ve üstkurmaca gibi postmodernist anlatı tekniklerini romanında uygulamıştır. Bu makalenin amacı, romanda bu anlatı tekniklerinin nasıl kullanıldığını tespit etmek ve romanın kurgulanış biçimini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda yapılan okuma sonucunda romanda reel düzlemde yan yana gelmesi mümkün olmayan pek çok unsurun üç boyutlu bir yapı halinde iç içe geçtiği, farklı ideolojilere ve yaşam tarzlarına ait öğelerin yan yana kullanıldığı, fantastik, romantik ve tarihi öğelerin yanı sıra yeraltı edebiyatına ait ifade biçimlerine yer verildiği, metinlerarası ilişkilerin kullanımı ve bu doğrultuda alıntı, gönderge, yansılama, öykünme, alaycı dönüştürüm gibi yöntemlere başvurulduğu görülmüştür. Yazar aynı zamanda yazma serüvenine okuru dahil ederek, kurmaca bir dünyada sanal kahramanları anlattığına göndermelerde bulunarak üstkurmaca tekniğini kullanmıştır. Bu çalışma Ruhi Mücerret adlı romanın kullandığı teknik unsurlar, anlatı biçimlerindeki farklılıklar, şaşırtıcı ve kendine özgü üslubuyla postmodern bir anlatı olarak nitelendirilebileceğini savunur.

Anahtar Kelimeler: Postmodernizm, roman, Murat Menteş, Ruhi Mücerret, Türk romanı.

A POSTMODERN NARRATIVE FORM: RUHİ MÜCERRET

ABSTRACT

It is possible to come across, in the recent period, a more conscious use of the postmodernist features that emerged in Turkish literature towards the end of the 1980s. Murat Menteş is one of the authors applying postmodern narrative forms in his works in a

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: korayustun@hacettepe.edu.tr

successful manner. *Ruhi Mücerret*, which was published in 2013, is the last book of the author, who published *Dublörün Dilemması* in 2005 and *Korkma Ben Varım* in 2009. The book tells chip implantation in the head of the veteran of War of Independence, over one hundred years old, Ruhi Mücerret, and what happens afterwards. In this book, the author applies postmodern narrative elements such as a plot structure, a far cry from the classical novel structure, plurality, intertextuality and metafiction. The aim of this article, in this light, is to determine how these narrative elements are used in the novel and to express creation of the plot structure of the novel. As a result of reading done in line with this aim, it is seen that a lot of elements, which are not possible to be side by side on the real plane, are intertwined as three dimensional; elements from different ideologies and lifestyles are juxtaposed; ways of expressions belonging to underground literature as well as fantastic, romantic and historical features are presented, and different methods such as intertextuality, quotation, reference, repercussion, pastiche, and mocking are applied in the novel. The author also makes use of metafiction technique by including the reader in the writing process and by referring to his writing process and the fact that he creates imaginary characters in an imaginary world. This article argues that the novel, *Ruhi Mücerret* can be regarded as a postmodern narrative due to its technique, differences in narrative forms and impressive and unique style

Key Words: Postmodernism, novel, Murat Mentеш, Ruhi Mücerret, Turkish novel.

Seksenli yılların sonlarına doğru Türk edebiyatında kendini göstermeye başlayan postmodernist unsurlar, iki binli yıllara gelindiğinde daha bilinçli bir kullanımla karşımıza çıkmaktadır. Postmodernist anlatı tekniklerinin küçük denemelerden bilinçli uğraşılara dönüşmesi ile büyük yazar algısı yerini “yazı işçileri”ne bırakmış, postmodernizmin ne olduğu ve yazın sahasında nasıl kullanılması gerektiği sorularının yanıtlarını bilen ve anlatılarında bunu ustaca kurgulayan pek çok isim -postmodernitenin ötelemediği popüler kültürün de katkısıyla- hem yazınsal kimliklerini ortaya koyabilmiş, hem de çok satanlar listelerinde yer almayı başarmışlardır. Bu isimlerden biri de Murat Mentеш’tir.

1974 İstanbul doğumlu yazar edebiyat sahasında ilk olarak şiirleriyle kendini göstermiş ardından romana yönelerek 2005 yılında *Dublörün Dilemması*, 2009 yılında da *Korkma Ben Varım* adlı romanları yayımlanmıştır. 2011 yılında genel ağ üzerinde başlayan ve şu günlerde siyasi birtakım fikir ayrılıkları nedeniyle dağılma aşamasına gelen “*Afili Filintalar*” adlı oluşumda yer alan yazarın üçüncü romanı ise internet çağının getirdiği bütün olanaklardan ve postmodernizmin bütün tekniklerinden faydalanarak kaleme aldığı *Ruhi Mücerret*’tir.

105 yaşındaki İstiklal Savaşı gazisi Ruhi Mücerret’in beynine çip takılmasının ardından davranışlarındaki değişiklikleri, sürekli marka adları ile kendini anlatmaya başlamasını, vefa borcu duyduğu Zülfikar Zarifoğlu’nun vasiyeti üzerine Masum Cici’yi öldürmeyi planlamasını ve bunun için Civan Kazanova’yı kullanma isteğini, defalarca büyük kazalar geçirdiği halde ölmeyişini anlatan romanda postmodern anlatı tekniklerinin kullanımı söz konusudur.

20. yüzyılın ortalarından itibaren roman yazarları, türün dört temel ögesi olan kişi, zaman, mekan ve olay örgüsü halkalarını kırmaya başlayarak çok yönlü bir anlatım tarzını benimsemişler ve bu doğrultuda yeni anlatım tekniklerini kullanmaya başlamışlardır. Klasik kurguyu önce

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

modernistler kırmış, ardından postmodernistler bütün kuralları ve gerçekleri yok sayarak yepyeni bir roman kurgusu ortaya çıkarmışlardır. Temelsizlik, değişkenlik, belirsizlik, çoğulculuk, devamsızlık, tanımsızlık gibi sıfatlarla nitelendirilen postmodern roman, yıktığı anlatım tarzlarının yerine kendi anlatım biçimlerini de getirmiştir. (Yalçın Çelik 2005: 45) Postmodernist tavrın benimsediği romanda karşımıza üstkurmaca, metinlerarasılık, çoğulculuk, parodi ve sınırsız metin tasarımı adı verilen anlatı biçimleri karşımıza çıkmaktadır. *Ruhi Mücerret*'te de bu anlatı biçimlerinin kullanımı söz konusudur.

1. Çoğulculuk

Postmodernizmin en temel özelliklerinden biri çoğulcu bir tavrı öne çıkarmasıdır. Reel düzlemde birbiri ile yan yana gelmesi mümkün olmayan pek çok unsurun üç boyutlu bir yapı halinde iç içe geçmesini savunan postmodernizm, çok sesli bir roman yaratmanın gerekliliğini benimsemiştir. Bu doğrultuda romanlarda birden fazla anlatıcının varlığı, farklı izleklerin aynı düzlemde dile getirilmesi, üst kültür-alt kültür ayrımının ortadan kalkması, farklı anlatım tarzlarının değerlendirilmesi söz konusudur.

Ruhi Mücerret'te çoğulculuğun izlerini kitabın kapağında başlayarak fark etmek mümkündür. Mavi bir zemin üzerine yerleştirilmiş sarı bir tüfek, Western tarzı yazı stili ile kaleme alınmış yazar ismi, kitap adının altına iliştirilmiş bir epigraf, eski bir kumandasız televizyon ve onun içerisinde bir yüzü Cüneyt Arkın, bir yüzü Orhan Gencebay, bir yüzü de karıncalı televizyon ekranı olan bir hologram ve son olarak televizyonun altına yerleştirilmiş bir dantel örtü... Kitabın arka kapağında ise, romanı tanıtmaya amaçlı yazılmış, sorulardan oluşan bir metinle, romanla ilişkilendirilebilecek bir beyin, matkap ve uçak resmi... Bütün bunlar sadece okurun/alıcının merakını artırma amaçlı bir satış stratejisinin parçaları değil aynı zamanda çoğulculuğun da belirgin göstergeleridir. Kapakta birbirinden alakasız pek çok unsur iç içedir.

Eserin kapağındaki bu renkli ve çoğulcu yapı, metnin içerisinde de sağlam bir kurgu içerisinde kendini göstermektedir. Mikhail Bahtin'in "karnavallaştırma" olarak adlandırdığı, dünyanın düzenini alt üst etme, birbirine benzemeyen ve gerçek dünyada az rastlanan öğeleri yan yana getirme, kuralları ve bu kuralların uygulamalarını alma ve egemen görüşe karşı olma eğiliminin izdüşümlerini romanda birebir görmek mümkündür. Klasik roman geleneği içerisinde birbirinden tamamen ayrılmış tarihi roman, aşk romanı, western tarzı roman, bilim kurgu romanı, polisiye roman gibi türlere ait izlekler, *Ruhi Mücerret*'te iç içe geçmiş durumdadır. Eser, yaşayan son gazi olan *Ruhi Mücerret*'in savaş yıllarının anlatılması ile tarihî romana; beyne yerleştirilen bir çip ile beynin fonksiyonlarının kontrol altına alınabilmesini uzun ve detaylı anlatmasıyla bilim-kurgu ve fantastiğe; *Ruhi Mücerret*'in Nazlı Hilal'e olan platonik aşkına ve Civan Kazanova'nın Fujer Fuji ve Serpil Silahlıperi'ye karşı hislerine yer vermesi ile aşk romanlarına; gece yarısı düzenlenen sokak dövüşlerini 'bumfights'ı anlatmasıyla yeraltı edebiyatına yaklaşır.

Fantastik Unsurlar

18. yüzyıldan örneklerini gördüğümüz fantastik roman türünü Todorov şöyle tanımlamıştır:

"... Fantastik, kendi doğal yasalarından başka yasa tanımayan bir öznenin görünüşte doğüstü bir olay karşısında yaşadığı kararsızlıktır. Fantastik kavramı böylece gerçek ve düşsel olana göre tanımlanır." (Todorov 2004: 31)."

Okurun eser karşısındaki tavrından yola çıkarak bir "fantastik" tanımı yapan Todorov, bir eseri bu şekilde adlandırabilmek için gerekli ölçütleri şöyle sıralamıştır:

"Fantastik üç koşulun yerine gelmiş olmasını gerektirir. Metin öncelikle okuyucunun, öyküdeki kişilerin dünyasını canlı kişilerin yaşadığı bir dünya olarak görmesini ve anlatılan olaylarla ilgili olarak doğal bir açıklama ile doğüstü bir açıklama arasında kararsızlık duymasını sağlamalıdır. Sonra, bu kararsızlık bir öykü kişisi tarafından da hissedilmelidir; böylece okuyucunun görevi bir kişiye verilmiş olur. Aynı zamanda

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

da “kararsızlık” metin boyutunda ortaya konulduğu için ki yapının izleklerinden biri haline gelir. Saf bir okumada gerçek okuyucu öykü kişisiyle özdeşleşir. Son olarak, okuyucunun metin karşısında bir tavır takınması gerekir: Hem alegorik, hem de şiirsel türden yorumlamaları reddedecektir. Bu üç gereklilik eşit değere sahip değildir. Birincisi ve üçüncüsü gerçek anlamda türü oluşturur, ikincisi ise yerine getirilmese de olur. Yine de örneklerin çoğu bu üç koşulu da yerine getirmektedir. (Todorov 2004: 39)”

Ruhi Mücerret'te yer verilen anlatı halkalarından biri, fantastik izler taşıyan, okurda kuşkular ve ikilemler oluşturan bir olay/durumdur. Masum Cici isminde bir “reklam teröristi”, insanların beyinlerine bir çip yerleştirerek, onların kendilerini markalarla ifade etmesini sağlamakta ve beyinlerine hakim olmaktadır. Beyinlerine çip yerleştirilen insanlar, bir merkez tarafından yönetilmekte, bu insanların hitap ettikleri kişiler ne kadar artarsa o kadar para kazanmaktadır. Yeğeni Ozan'ın ilik nakli ameliyatını gerçekleştirebilmek için paraya ihtiyacı olan Civan Kazanova, beynine çip takılmasını kabul eder. Ancak kendisine ödenen miktar ameliyat için yeterli değildir. Bu meblağı az bulan Civan, daha fazlasına ihtiyacı olduğunu söylemiş bunun üzerine Masum Cici “Erkek. Alanında tek. Kendine özgü bir kostüm giyiyor. Özel günlerde başrol üstleniyor. İsmen veya simaen ülkede yüzde 90 oranında tanınıyor. Köklü ve kalıcı bir saygınlığa sahip. Ödül kazanmış. Ulusal medyada görünüyor. Kitlel organizasyonlarda konuşmacı konumunda” (Menteş 2013: 164) niteliklerine sahip birinin getirmesi durumunda kendisine bir milyon dolar ödeneceğini söyler. Civan, bu niteliklere sahip olan 105 yaşındaki son Kurtuluş Savaşı gazisi Ruhi Mücerret'in beynine çip takılmasına ön ayak olur ve ihtiyacı olan parayı alıp yeğenin tedavisini sağlar. Ancak vicdanı onu rahat bırakmaz. Ruhi Mücerret'in beyninden çipin çıkarılmasını ister. Ancak Masum Cici buna yanaşmaz. Gün geçtikçe beynine çip takılanların sayısı artar, Masum Cici'nin eski sevgililerinden gar müdiresi Zehra Zarifoğlu'nun, Civan'ın altı yıl sonra gördüğü kızı Sahra'nın da beynine çip takılmıştır. Bu çipleri çıkarma konusunda Civan'a Fujer Fuji isimli bir beyin cerrahı yardımcı olacaktır. 13 yaşında liseyi, 17 yaşında üniversiteyi bitiren Fujer Fuji, çip projesinin asıl sahibidir. Ancak vaktiyle birlikte çalıştıkları Masum Cici, onun hafızayı güçlendirmek için geliştirdiği çipi başka amaçlar doğrultusunda kullanmıştır.

Normal bir insanın başına gelmesi, “ben” tarafından gerçekleştirilmesi/anlatılması, okurda inanma/inanmama arasındaki bir çizgide konumlanmayı sağlaması ve gerçek”miş izlenimi uyandırması bakımından *Ruhi Mücerret*, fantastik roman tarzına yaklaşmıştır, diyebiliriz.

Yeraltı Edebiyatı Öğeleri

Dünya genelinde 1950 sonrası başlayan punk, rock, meal müzik akımlarının edebiyattaki yansımaları Beats Kuşağı olarak adlandırılan Boris Vian, Charles Bukowski, Chuck Palahniuk'un eserlerinde kendini göstermiştir. Gece devam eden karanlık bir hayatı, alkol ve uyuşturucu bağımlılarını, başkaldıran insanların eylemlerini anlatan bu roman geleneği, Türk edebiyatında 1980'lerden itibaren yavaş yavaş kendini göstermiş ve türün ilk örneği Metin Kaçan tarafından kaleme alınan *Ağır Roman* ile verilmiştir.

Var olan egemen sisteme başkaldırı ve kötünün-çirkinin-ötekinin odak noktasına alınması noktasında birleşen bu tarzda kaleme alınmış eserlerin belirgin özellikleri, egemen olan'a, 'baskı'ya başkaldırma, çeşitliliği benimseme, yabancılaşma'yı temel alma, alt kültürlerle ağırlık verme, büyük kent kültüründen kaynaklanma, kahramanların aşağı bir yaşamı temsil etmesi, hayata ve topluma genel bakış açısı karamsar, öfkeli, eleştirel, isyankâr, umutsuz ve bütün muhalifliğine rağmen bir o kadar da kadercı ve edilgen olma, kötülüğü ve şiddeti görünür kılmayı hedefleme, ahlaki, sosyal, bireysel bir ders ya da öğüt vermeyi, yanlışları düzeltmeyi hiçbir zaman amaçlamamadır. (Gökalp-Alpaslan 2009: 19-20)

Ruhi Mücerret'teki olay/durum halkalarından biri Civan Kazanova'nın yaşamöyküsüdür. Civan Kazanova'nın yedi, ağabeyinin on bir yaşındayken anne ve babaları boşanmış, ağabeyi babasıyla Civan ise annesi ile kalmıştır. Bir zaman sonra annesi ve babası da ölmüş, kardeşlerin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

biri üvey annenin biri üvey babanın yanında yetişmiştir. Ağabey, Eskişehir’de havacılık okuduktan sonra Gaziantep’te hava trafik kontrolörlüğüne başlamış, kendisi de Marmara Üniversitesinde Beden Eğitimi öğretmenliği bölümünü bitirip öğretmenliğe başlamıştır. Üniversite yıllarında Serpil Silahlıperi adlı bir kızla tanışmış, bu kızı Gölcük depreminde kaybetmiştir. Bunun üzerine meczup bir halde yaşamaya başlamış, defalarca intiharı denemiş, mezarlıklarda vaktini geçirmiş, sonunda başıboş evsizlerin dövüştürüldüğü bumfights’a katılmış, orada kazandığı dövüşlerle efsane haline gelmiştir. Dövüşlerin organizatörü onu yenilmesi ve bahisleri kaybetmesi konusunda tehdit etmiş, ancak karşısındakinin yenilmesi üzerine bahisçi Bedri Dubara, onun karnına kasaturayı saplamıştır. Ancak o ölmemiş, parkta kapanan gözlerini Masum Cici’nin ameliyathaneye dönüştürülmüş ofisinde açmıştır. Masum Cici’nin beynine çip taktırma teklifini kabul etmiş ve hayatı bambaşka bir yere doğru sürüklenmiştir. Yıllar sonra öldü sandığı Serpil Silahlıperi adlı sevgilisini bulmuş, bir kızı olduğunu öğrenmiş, Serpil’in peşindeki Timur Tümör ve mafyavari adamlarla dövüşlere girmiştir. Masum Cici ile çip konusunda anlaşamaması üzerine onunla savaşmaya başlamıştır.

Ruhi Mücerret, mizahi unsurlara yer vermesi ve tek bir izlek üzerine oturmamış olması bakımından bu türün tam bir örneği sayılmamakla birlikte, toplum tarafından ötekileştirilmiş bir kahramanın öyküsüne değinmesi, bu kahramanın karamsar ve öfkeli tavrı ile kapitalizmin sorgulanması, karakterin karamsar tutumu, metropol yaşamından izlere yer verilmesi, kan ve şiddet sahnelerini açıkça vermesi bakımından yeraltı edebiyatına yaklaşıp.

Aşk

Ruhi Mücerret’te anlatılan olay halkalarından biri de aşk üzerine kuruludur. Ruhi Mücerret, kendinden yetmiş yaş küçük Nazlı Hilal’e platonik bir aşk beslerken, Civan Canova, Fujer Fujji ve Silahlıperi’ye karşı cinsellik ile iç içe geçmiş bir duygu yaşamaktadır. Ruhi Mücerret’in aşkı ne kadar saf ve masumsa, Civan Canova’nın duyguları o kadar karmaşıktır.

Ruhi Mücerret, Nazlı Hilal’e karşı hislerini içinde yaşar. Onunla beraber olduğu anlarda büyük bir keyif duyar. Aralarındaki yaş farkının bir sorun olduğunu bilir o yüzden de bu aşka bakışı karamsar ve umutsuzdur:

Ona bakınca kendimi dünyanın en şanslı be en kısmetsiz adamı gibi hissediyordum. Hayatımın başlamadan biteceğini anlıyordum. Ölüm döşeğindeki kâhin gibi tesellisizdim. Hüsrân ile cesaretin keşiştiği kavşakta... (Menteş 2013: 100)

Civan Canova’nın Serpil Silahlıperi’ye karşı duyguları ise çok eskiye dayanır. Civan ve Serpil üniversite yıllarında bir kavga esnasında tanışmışlar, Civan, Serpil’e “ilk görüşte vurulmuş”tur. Serpil, kendisini kurtarıırken yaralanan Civan’ı ziyaret ettikten sonra ortadan kaybolmuştur. Çok sonra onun ölüm haberini alan Civan hayattan kopmuş ve kafes dövüşlerine başlamıştır. Civan, yeğeninin organ nakli için tekrar hayata tutunduğu bir dönemde Serpil’in ölmediğini, yıllar önce tanık olduğu bir olayın faileri tarafından arandığı için kimlik değiştirip saklandığını öğrenmiştir. Serpil de yıllarca Civan’ın intihar ettiği haberiyle yas tutmuştur. Civan yedi yıl sonra bir de kızı olduğunu öğrenmiş, kızıyla tanıştıktan sonra kendisinin yokluğunda ona babalık yapan kişinin kafes dövüşlerindeki organizatörlerden biri olduğunu öğrenmiştir.

İç içe geçmiş aşk ilişkilerinin anlatımı popüler aşk romanlarının bir parodisi gibidir. Kadın için canını tehlikeye atan adam, yıllarca sevdiğinin öldüğünü düşünmüş, onun mezarında sabahlamış, hayatla tüm bağlarını koparmıştır. Yıllar sonra ona rastlamış ve bir kızının olduğunu öğrenmiştir. Sinema filmlerine sıkça göndergelerin yapıldığı romanda yazar, bu aşk katmanını da ekleyerek çoğulcu yapıyı kuvvetlendirmiştir.

Tarihsel Öğeler

Ruhi Mücerret, Kurtuluş Savaşı’nın anlatımı ile başlar ve bu başlangıç okuru hayli şaşırtır. Bu kadar renkli bir kapağın ilk satırları 1919 yılının anlatımı ile başlar. Ruhi Mücerret, o yıllarda

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

14-15 yaşlarındadır. Cephede bilfiil savaşmış ve Gaziantep'in kurtuluşuna tanıklık etmiştir. Fransız askerlerinin saldırıları, Ermenilerin onlara desteği, Şahin Bey ve Kuva-yi Milliye birliklerinin savunmalarının anlatıldığı satırlar, klasik tarihî roman üslubundan çok farklıdır. Ruhi Mücerret'in muzır ve sokak söylemi ile o günleri anlatımı bilindik söylem kalıplarını kırmış ve okurda bir duygu karmaşası yaratmıştır. Olayların trajikliği, Ruhi Mücerret'in ifadeleri ile adeta karikatürize edilmiştir:

Ekim'de Antep'ten çekilen İngilizler, Fransızlara şans öpücüğü vermişti. Nöbet değiştiren cellat çifti.

Ermeni aromalı Fransız birlikleri, mezbahada işe başlamış çakallara benziyordu. Salyaları lağım gibi akıyordu... (Menteş 2013: 22)

Romanda Güney Cephesi savunmaları kronolojik olarak aktarılmıştır. 1919 yılında İngiliz işgalinin yerini Fransız işgali almış, 1920'de Türk birlikleri Fransız kıtalarına hücum etmiş, 9 Şubat 1921'de Gaziantep Fransızlara teslim olmuş, on ay sonra ise Gaziantep düşman elinden alınmıştır. Ancak bu tarihsel dizilimin romanı klasik çizgiye yaklaştırdığı söylenemez. Anlatıcı, seksen dört yıl atlayarak anılarını noktalandırır ve Gaziantep'in kurtuluş yıldönümü kutlamalarına geçer.

Anlatıcının anılarında tarihi olaylara değinmiş olması bir romanı tarihi roman olarak nitelendirmek için tabii ki yeterli değildir. *Ruhi Mücerret*'te anlatı katmanlarından biri tarihsel düzlem üzerine yerleştirilmiş, savaş anıları kahramanın karakterini ve yaşamını büyük ölçüde etkilemiştir. Anlatı şemasına tarihsel bir arka planın yerleştirilmesi ile roman, tarihî unsurları da çoğulculuğun bir unsuru olarak kullanmıştır.

2. Metinlerarasılık

İki ya da daha çok metin arasında bir alışveriş, bir tür konuşma ya da söyleşim biçimi olarak tanımlanabilen (Aktulum 2013: 130) metinlerarasılık, hem bir okuma-yorumlama hem de bir eleştiri yöntemi olarak 1960'larda ortaya çıkmıştır. Julia Kristeva tarafından yaratılan kavramın temel amacı her metnin bir ya da birden fazla metni kendi içerisinde erittiği ve dönüştürdüğü süreci belirlemektir.

Postmodernizmin temel unsurlarından olan metinlerarasılığa göre, bir yazarın kendinden önce yazılmış olan metinlerden alıntılar yapması ya da ona gönderimlerde bulunması, bir hırsızlık/çalma değil tam aksine yazınsallığın bir ölçütüdür. Yapıtların birbirine karıştıkları, her yazınsal metnin aslında "çok sesli" olduğunu söyleyen Kristeva, metnin anlamının önceki metinlerden gelen kesitlerin iç içe geçmelerine bağlı olarak üretildiği düşüncesindedir. Bir metnin başka metinlerle aralarındaki her tür ilişkiye "metinlerarası" adını veren Kristeva'nın görüşünü Barthes, Riffaterre, Genette, Ricardou, Bellemin-Noel gibi isimler sürdürmüşler, onlar da metinlerarasını yazınsallığın bir gereği olduğu görüşünü savunmuşlardır. Jean Bellemin-Noel'in "metin-öncesi" olarak adlandırmış, Roland Barthes aynı sözcüğü ilk kez 1973'te *Metnin Hazzı* adlı yapıtında kullanmıştır. Barthes, metinlerarasılığı "sonsuz bir metnin dışında yaşamak olanaksızlığı" olarak tanımlamıştır. (Aktulum 2013: 130)

Mikhail Bahtin'in söyleşimcilik kuramı da metinlerarasılıkla benzeyen yönlere sahiptir. Bahtin, bir sözcenin başka sözcelerle ilişki içerisinde olmadan, belli oranda birbirlerini etkilemeden var olamayacağı görüşünü savunur. Bir yapıtın başka yapıtlarla sürekli alışveriş içerisinde olduğunu düşünen Bahtin'e göre her söylem belli bir tarihsel ve toplumsal alan içerisinde konumlanır. Bu iki kavram arasındaki temel fark, söyleşimciliğin aynı zamanda dilsel ve felsefi bir kavram olmasıdır. Metinlerarasılık sadece metinsel bir olgudur.

Metinlerarasılık üzerine çalışan isimlerden biri de Gerard Genette'dir. Palemsestler, *İkinci Derecede Yazın* adlı eserinde Metinselaşkınlık adını verdiği modeli geliştiren Genette, beş tip

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

metinselaşkınlık ilişkisi geliştirmiştir: Metinlerarası, ana-metinsellik, yan-metinsellik, üst-metinsellik ve yorumsal üst-metin.

Bir metinde yer alan metinlerarası ilişkilerin tespitinde kullanılan belirli yöntemler vardır. Bu yöntemler temel olarak ikiye ayrılır: Ortakbirliktelik ilişkileri ve türev ilişkileri. Bu yöntemleri kendi içerisinde sınıflandırmak mümkündür.

Ortakbirliktelik ilişkileri kendi içerisinde açık ve kapalı olmak üzere ikiye ayrılır. Alıntı, gönderge ve tanımlık “açık”; gizli alıntı ve anıştırma ise “kapalı” ortakbirliktelik ilişkileridir. Türev ilişkileri ise yansılama, öykünme ve alaycı dönüştürüm olmak üzere üç türdür.¹

Ruhi Mücerret'te metinlerarasılık yöntemlerinin yoğun bir kullanımı söz konusudur. Yazar, her bölümün adını bir gönderge ile yazmış, anlatıcı pek çok yerde farklı metinlerden alıntılara yer vermiştir. Gerard Genette'in metinselaşkınlık türleri adını verdiği ilişki türlerine bakıldığında, anlatının kitap kapağında “roman” olarak adlandırılmasıyla üst-metinsellik ilişkisi, her bölümde epigraflara yer verilmesiyle yan metinsellik ilişkisi, tarihi belgeler, şarkı sözleri, şiirlerden doğrudan yapılan alıntılar ve göndergelerle metinlerarası ilişkisi, bu farklı metinlerin biçem ve konu değişikliklerine tabii tutularak metin içerisine yerleştirilmesi ile ana-metinsellik ilişkisi kurulmuştur.

Ruhi Mücerret'te metinlerarasılık yöntemleri şu şekilde kullanılmıştır:

Ortakbirliktelik İlişkileri

Alıntı: *Ruhi Mücerret*'te alıntılara sıkça yer verilmiştir. Farklı konularda, farklı tarzlara ilişkin alıntılar metin içerisinde bulmak mümkündür. Örneğin *Ruhi Mücerret*'in şehirlerin kurtuluş günlerinde konuşma yapmak için Anadolu'yu gezmesinin anlatıldığı satırlarda, şehirler ve kurtuluş günleri şu şekilde alıntılanmıştır:

“3 Ocak'ta Mersin'e gidiyorum. Senenin üçünde başlıyor İstiklal maratonu.

Bakınız benim takvimim şöyle:

ŞEHİR	KURTULUŞ GÜNÜ
3 Ocak	Mersin
5 Ocak	Adana
11 Şubat	Kahramanmaraş
13 Şubat	Erzincan
(...)	
25 Aralık	Gaziantep

En son doğduğum şehre, Gaziantep'e gidiyorum. (Menteş 2013: 26)

Romanda karşımıza çıkan bir başka alıntı Yahya Kemal'in *Sessiz Gemi* adlı şiirinden satırlardır:

“Yahya Kemal ‘Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden/Birçok seneler geçti; dönen yok seferinden’ derken yanılıyor muydu?” (Menteş 2013: 66)

Bir başka alıntı, Kızıl Maske çizgi romanının sonlarında yer alan ‘Garip Ama Gerçek’ başlıklı sayfalarda yer alan metinlerden biridir. Bu metin bir ölüyü diriltme duasıdır. Civan, öldü sandığı sevgilisi Serpil'i diriltmek için mezarlıkta bu duayı okur:

“Derin bir nefes aldım ve Enokyan dilinde yazılmış yakarıyı okumaya başladım:

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Aktulum 2004, Gökalp Alpaslan 2007.

‘Oxiayala holado, od zodirome O coraxo das zodiladare raasyo, od vabezodire cameliaxa od bahala: NIISO’ salamanu telocahel! (...)’ (Menteş 2013: 203)

Yazarın bu metni alıntılanması, kurgu içinde kurgu, anlatı içinde anlatının varlığının göstergesidir. Olmayan bir metni alıntılan yazar, gerçeklik duygusunun tamamen yitimini pekiştirmiştir.

Romanda karşımıza çıkan bir diğer alıntı *Tutunamayanlar*’dandır. Civan Kazanova’nın Fujer Fuji’nin zekâsını ölçmek için ona “okuduğu metinleri bir kerede ezberleyebiliyor musun?” diye sorar:

“Sadece iki sorum var.”

“Peki.”

“Okuduğun metinleri bir kerede ezberliyor musun?”

“Eee evet.”

“Örnek verebilir misin?”

“Oğuz Atay’ın *Tutunamayanlar* romanı, 99. sayfa: ‘Kişisel değer saydığımız şeylerin, toplumun baskısıyla edinilmiş sahte nitelikler olabileceğini hiçbir zaman aklımızdan çıkarmamalıyız.’ (Menteş 2013: 263)

Yazınsal metinden yapılan bir diğer alıntı Hüseyin Rahmi’nin *Mürebbiye*’sindendir:

Okan ağabeyimin bıraktığı, eskice bir kitabı, Hüseyin Rahmi’nin *Mürebbiye*’sini okuyordum:

“Mürebbiye Anjel, zahirde latif fakat koklayanın başını döndüren bir çizeğe benzer. (...) (Menteş 2013: 179)

Romanda yer verilen bir başka alıntı mimari ile ilgilidir. Mimarlık Fakültesi’nden mezun olan Serpil, Vitruvius’un ve hocası Doğan Hasol’un mimari üzerine düşüncelerine aktarır:

Serpil Silahlıperi ile Nazlı Hilal iyi anlaşıyorlardı. Salonda ben çocuklarla oynarken, Serpil mimarinin öneminden bahsediyor, Nazlı Hilal pür dkkat dinliyordu: “Doğan Hasol bize hep ‘Kötü binada iyi insan yetişmez’ derdi. (...) Romalı mimar Vitruvius, 2000 yıl önce yazdı: ‘Bir binanın üç özelliği olmalı: Sağlamlık, kullanışlılık, estetik...’ (Menteş 2013: 290)

Gönderge: Romanın tamamı göndergeler üzerine kuruludur denilebilir. Beynine çip yerleştirilen insanların kendilerini markalar aracılığıyla ifade etmesinin sonucunda metin içerisindeki tüm diyaloglarda marka adlarına rastlanılmaktadır. Örneğin Ruhi Mücerret, beynine takılan çipten sonra kendinde gördüğü değişimleri şöyle anlatır:

“Dilim dingilinden kaymıştı. Figen’e manasını bilmediğim kelimelerden mürekkep talimatlar veriyordum: “Red Bull!”

Teneke kutuda bir içecek getiriyor, kafaya dikiyorum.

“İglo!”

Dondurulmuş mezgıt... takma dişlerimden buruşuk mideme doğru yüzüyor.

“Newsweek!”

Ecnebi mecmua. Resimlerine bakıyorum.

(...)

Zihnim, dilim, vücudum, komple varlığım kontrolümden çıkmıştı. “Acaba dövme mi yaptırsam?” diye düşünüyordum. “Versace, Armani, Vera Wang, Coach, Yves Saint Laurent, Montblanc, Patek Philippe..” gibi acayip kelimeleri cümle içinde kullanıyordum. Ellerimdeki ölüm benekleri azalıyordu. Gözlerime fer gelmişti. Bastonsuz yürüyordum...” (Menteş 2013: 76)

Ruhi Mücerret’in 19 Mayıs kutlamalarında yaptığı konuşma markalar dünyasına yapılan göndermelerin en belirgin olduğu parçalardandır:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

“Biz savaşı CNN’de izleyemedik... Philips LCD televizyonlar yoktu... Muharebeyi uzaktan kumanda edemedik... Siperde, bombardıman dinince Dardanel ton balığı konservesi yiyip Süttaş ayrıntı kafayı diktikten sonra afiyetle bir Marlboro tütüremedik... Yorgunluk kahvesini ancak harpten 70 sene sonra hüpürdetebildim: Jacobs Gold. Görüyorum ki sizler atletizmin dikenli yollarında Adidas’larımızla son sürat ilerliyorsunuz. (...) Burger King, Shell, Garanti Bankası... İşte size ilelebet yaşayabileceğiniz bir üçgen (...) Demek istediğim muhterem gençle... Muallimleriniz, bendeniz ve tabii protokolde oturan bürokratlar kadar... cehalet illetine duçar olup yalnızlık lanetine tutularak vahşet mertebesinde mutsuz olduğunda... en büyük teselliyi iPhone’unuzun dokunmatik ekranında bulacaksınız. Muhtaç olduğunuz kudret... İnternetteki alışveriş sitelerinde mevcuttur. Kızlara tavsiyem... J’Adore’dan şaşmayın. Erkeklerle nasihatim... J’dore’u takip edin...” (Menteş 2013: 112)

Anlatının pek çok yerinde farklı isim ve eserlere göndermeler vardır. Örneklendirecek olursak; Ruhi Mücerret, Zülfikar Zarifoğlu’nu şöyle tanıtır: “Zülfikar Zarifoğlu, tanıdığım en cömert, en merhametli, en faziletli zat. Bizim Aile [1975] filmindeki Yaşar Usta [Münir Özkul] gibidir.” (Menteş 2013: 32) Ruhi Mücerret, Civan Kazanova ile ilişkisini tarif ederken arabesk bir şarkıya gönderme söz konusudur: “Civan Kazanova benimle birlikte camiye geldi. Işık hızıyla abdest aldı. Aynı safta, omuz omuza namaz eda ettik. Cami çıkışında musafalaştık. İbadet sonrası, ikimiz bir fidanın güller açan dalıydık artık. Bir elmanın iki yarısı.” (Menteş 2013: 40) Romandaki bir başka gönderme Rezaizade Mahmut Ekrem’edir: “Rezaizade Mahmut Ekrem’in piyeslerindeki oyuncular gibi konuşuyorlardı: “Canım evladım, cicim, masum yakışıklım...” İrkildim.” (Menteş 2013: 88)

Ruhi Mücerret’te pek çok eser ve yazara da gönderme yapılmıştır. Charles Dickens (2013: 105), Baudrillard (2013: 266), Kemal Tahir ve *Kıran Kırana, Ecel Saati, Derini Yüzeceğim* (2013: 97); Emrah Serbes ve *Her Temas İz Birakır* (2013: 105), Alper Canıgüz ve *Tatlı Rüyalar* (2013: 162), Murat Uyrukulak ve *Tol* (2013: 255) gönderge olarak kullanılan yazar ve eserlerdir.

Romanın dikkat çekici yönlerinden biri pek çok musiki eserine değinme, solist, bestekâr ve müzisyene göndermelerin yapılmasıdır. Haydarpaşa’da gece bekçiliğinden emekli olan Ruhi Mücerret, geceleri radyoda klasik parçaları dinlemiştir ve bu konuda ciddi bir birikimi vardır. Gönderme yapılan müzisyen ve eserlerden bazıları şunlardır: Nikolay Rimski-Korsakov ve *Skazka o Tsare Saltane* (2013: 43), Franz Josph Haydn ve *Veda Senfonisi* (2013: 100), Chopin ve *Cenaze Marşı [Marche Funebre]* (2013: 77), Hector Berlioz ve *Fantastik Senfoni*, Robert Schumann ve *Arabesk* (2013: 133). Anlatıcının değişmesi ile birlikte gönderme yapılan müzisyenler ve eserleri de değişmiştir. Ruhi Mücerret, klasik parçalara göndermeler yaparken, Civan Kazanova, rock, metal, arabesk tarzdaki eserlere göndermeler yapar. Therion ve *The Rises of Sodom and Gomorra* (2013: 186), Don Fardon ve *Indian Reservation* (2013: 192), Tülay Özer ve *Öldürecekler Beni* (2013: 204), Najat al Saghira ve *Ana Baacha al Bahr* (2013: 217), The Cardigans ve *My Favourite Game* (2013: 137), Müslüm Gürses ve *Hangimiz Sevmedik* (2013: 299), Neşe Karaböcek ve *Ayrılık Günü* (2013: 234) vb.

Epigraf (Tanımlık): Anlatıcılara göre dört bölümden oluşan romanda, anlatıcıların adına göre açılan bölümler başlıklarla adlandırılmış ve bu bölümlerin her birinde bir epigrafa yer verilmiştir. Birinci bölüm [AVNİ VAV], Milan Kundera’nın “Yaşam başka yerde.” ve Arthur Rimbaud’un “Ben bir başkasıdır.” cümleleri ile, ikinci bölüm [RUHİ MÜCERRET], arabesk bir şarkı mısraı olan “Hangi yakın zamanda öleceğim kim bilir.” ve ona cevaben eklenmiş gibi olan İstiklal Marşı’nın “Kim bilir belki yarın, belki yarından da yakın” mısraı ile, üçüncü bölüm [CİVAN KAZANOVA], ‘Üçüz Üçkâğıtçılar’dan alıntılanan (kurmaca bir karakter) “Nuh Tufan, geçen Pazar günü piyangodan 100 milyon lira kazanmış doğru mu?” “Evet, doğru. Yalnız, pazar değil pazartesiydi. Piyango değil tavlaydı. Ayrıca Nuh Tufan değil, İbrahim Kurban’dı. Ve 100 milyon değil, 100 liraydı. Bir de kazanmamış, kaybetmişti.” ile ve son bölüm [RUHİ MÜCERRET] Nicholas Chamfort’un intihar notu “Kalbin ya paramparça kırılmak ya da taş gibi katlaşmak zorunda kaldığı bu dünyayı terk ediyorum” ile başlar.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Bölüm içlerindeki epigraflardan bazıları şöyledir:

Uzadıkça kısalan şey nedir? Ömürdür. [Abdülhak Hamid Tarhan] (2013:30)

Annenin anneanesi, anneannenin annesidir. [İsmet Latif Bey] (yazarın oğludur.) (2013: 73)

Aşk, sizde olmayan bir şeyi, bunu sizden istemeyen birine vermeye çalışmaktır. [Jacques Lacan] (2013: 100)

Sevmek de yetmiyormuş... Çok eskiden rastlaşacaktık. [Vesikalı Yarım], (2013: 130)

Genç olmak uzun zaman alır. [Pablo Picasso], (2013: 219)

Asırlardır yüceltilen akıl, düşüncenin en inatçı düşmanıdır. Ancak bunu fark ettiğin andan itibaren düşünmeye başlarsın. [Martin Heidegger] (2013: 298)

Türev İlişkileri

Mizahi bir üslup ile anlatının çoğulcu yapısının iç içe geçmiş olmasının sonucunda romanda pek çok kez alaycı dönüştürüm tekniği kullanılmıştır. İstiklal Marşı'nın ilk dizesi olan "Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak", içerik değişikliğine tabi tutularak "Korkma sönmez sigaraaa / dumanında yüzen aaaşk" (Menteş 2013: 51) şeklinde kullanılmıştır. Ruhi Mücerret'te karşımıza çıkan diğer alaycı dönüşüm örneği "Fatih'in İstanbul'u fethettiği kilodasın" (2013: 43) tümcesidir. İçerik değişikliğe uğratarak metne eklenen İbrahim Tatlıses'in "*Yolum Düşer Meyhaneler Üstüne*" adlı parçası bir öykünme örneğidir:

Yolum düşer mezarlıklar üstüne

Toprağın altından binbir ses gelir

Sulasam kabrini nemlensin diye

Cehennemden hemen hararet gelir

Ruhi Mücerret'im, yâ rab, sabır ver

Iskalyor beni gene mermiler

Bitmiyor isyanlar, bitmiyor suçlar

Bütün kanallarda lanet reklamlar

Şiddetin kendi yok yalnız adı var

Şehri baştanbaşa yakasım gelir (Menteş 2013: 54)

Metindeki yansılama örnekleri ise şunlardır: Hıristiyanlık inancındaki yedi ölümcül günaha göndermede bulunan "yedi ölümcül sevap" (2013: 80), *Aşk-ı Memnu*'ya göndermenin olduğu başlık "seks-i memnu" (2013: 190), cehennemden yerin yedi kat olduğu düşüncesine göndermede bulunan Masum Cici'nin ofisinin -7 katlı olması (2013: 148) vb.

Romanda Gogol'un *Ölü Canlar* kitabı form değiştirerek bir mezar taşı yazısı olur: "Ölü Canlar bir olalım", bu aynı zamanda Hacı Bektaş'ın "Gelin canlar bir olalım" deyişinin de bir yansımasıdır. Romandaki en dikkat çekici yansılama örnekleri ise İstiklal Marşı'nın dizelerinden alınmış form değiştirerek kişi adı olan "Ruhi Mücerret" ve "Nazlı Hilal" isimleridir.

3. Üstkurmaca

Yazarın yazma serüvenini de metnin içerisinde yer vermesi olarak tanımlanan üstkurmaca, klasik tarzda yazılmış eserlerde de kendini göstermekle birlikte postmodernist bir anlatım biçimi olarak 1960'lerden sonra kendini göstermiştir. Edebiyatı bir oyun olarak gören anlayışın ürünü olan üst kurmaca, özne-nesne, iç dünya-reel yaşam, kurmaca-gerçeklik karşıtlıklarının birbirine karıştığı ya da aynı anda yaşandığı, çoğulcu ve eşzamanlı bir gerçeklik anlayışını yansıtır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Üstkurmaca metinlerde roman kişinin yaşam öyküsü çoğu kez, onun, yazma edimi sırasında ortaya çıkan güçlüklerle boğuşmasından oluşur. Yaşamla kurmacanın birbirine karıştığı bu metinlerde, üst kurmaca belirgin ya da gizli olarak verilebilir. (Ecevit 2006: 100) Üstkurmada okura da iş düşmekte, okur, metin okuma süreci içerisinde, neredeyse, yazılmakta olan metnin yazılma sürecine ortak olmakta, yazma eylemine katılmakta, kurmaca kişilerle birliktelik kurmaktadır. (Yalçın-Çelik 2005: 46-47)

Ruhi Mücerret'te yazar bilinçli ve açık olarak okura sanal bir dünyada olduğunu söylemiş ve bu anlatının bir yazma edimi sonucunda ortaya çıktığını belirtmiştir. Anlatıcının, metnin orta yerinde devreye girip “Kitap okuyordum tıpkı sizin şu anda yaptığınız gibi” (Menteş 2013: 80) dediği romandaki anlatıcılardan Ruhi Mücerret ve Civan Kazanova okura doğrudan seslenir. Ruhi Mücerret'in okura hitabı “biricik okur” ya da “muhterem okur”dur:

“Bugün ölebileceğinizi düşündünüz mü biricik okur? Hatta şu anda, şimdi, şuracıkta ruhunuzu teslim edebileceğinizi? Ben düşündüm. Hayatım bir film olsaydı, izlerken ya uyuyakalır ya da yarısında çıkardım.” (Menteş 2013: 73)

“Sizden 70 yaş küçük birine asla gönül vermeyeceksiniz muhterem okuyucu.” (Menteş 2013: 101)

Romandaki ikinci anlatıcı Civan Kazanova'nın “sevgili okur” ifadesi de okuru kurmaca dünyanın içerisinde olduğunu hatırlatır:

Kızılmaske ‘Garip Ama Gerçek’ bölümündeki Cenaze Çağırma Yakarışı sayfasının fotokopisine göz attım: “Evet üstat bende kalabilir mi?

“Hayrını gör.”

“Çok teşekkür ederim.”

“Bir şey değil cancazğızım.”

Siz gözünüzü açıp kapatıncaya kadar sevgili okur, ben Bağdat Caddesi'nde, bir motosiklet mağazasına vardım bile: “Çocuk için motosiklet kaskı lazım.” (Menteş 2013: 299)

Kitabın final sahnesinde Ruhi Mücerret ölmeden önce son bir kez daha okura seslenir, okurdan helallik ister:

“Dünya ben öldükten sonra daha hızlı dönecekti. Ve hayat başka romanlarda devam edecek...

Herkesle tek tek vedalaştım.

Yazık ki ömrün ilk ve son nefeslerinde kahağaya yer yoktur.

Nazlı Hilal avucumu öptü: Bir anlık ebediyet... Şimdiye dek bizi hayat ayırmıştı, artık ölüm ayıracak. Cennete gidersem, meleklerden onun bir fotoğrafını isteyeceğim.

Allah'a ismarladık sabırlı okuyucum. Siz de hakkınızı helal edin n'olur.” (Menteş 2013: 317)

SONUÇ

Ele aldığı konular, konuları anlatım biçimleri, kitaba ait dış özellikler incelendiğinde *Ruhi Mücerret*'in postmodern bir anlatı olduğu açıkça söylenebilmektedir. Yazar, Ruhi Mücerret'in temel kurgusu, Bachtin'in “karnavallaşma” olarak tanımladığı çoğulculuk ve çok seslilik üzerine inşa etmiş, romanda birbirinden farklı, reel dünyada yan yana gelemeyecek kişi-olay-durumları bir araya getirmiş, klasik edebiyat anlayışında birbirinden keskin çizgilerle ayrılan tarihi roman, bilim-kurgu romanı, aşk romanı, natüralist roman vb. pek çok türe ait unsurları iç içe kullanmıştır. Birden fazla anlatıcının yer aldığı romanda klasik entelektüel değerlerle, popüler kültüre ait unsurlar harmanlanmış olarak karşımıza çıkmaktadır. Küfreden, argo konuşan, kapitalizmin “kukla”sı olmuş anlatıcı/kahraman, aynı zamanda klasik müzik dinlemektedir ve geniş bir edebiyat bilgisine sahiptir. Hem dinî değerlere hem cinselliğe göndermelerde bulunan romanı, birbiri ile paralel

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

olmayan onlarca nesne, kişi ve durumu iç içe geçirdiği için “karnaval roman” olarak adlandırmak mümkündür.

Toplum tarafından ötekileştirilmiş bir kahramanın öyküsüne değinmesi, bu kahramanın karamsar ve öfkeli tavrı ile kapitalizmin sorgulanması ve kan ve şiddet sahnelerini açıkça vermesi bakımından yeraltı edebiyatına yaklaşan roman, beyne çip takılmasının anlatımı, olağanüstü durumların gerçekmiş gibi verilmesi ve okurun arada bırakılması ile fantastik tarzın izlerini taşır. Romanda kahramanların gönül maceralarına yer verilmesi ve tarihî olayların anlatımı ile çoğulcu yapı kuvvetlendirilmiştir.

Özellikle metinlerarasılık yöntemlerinin sıkça görüldüğü romanda epigrafların ve markalarla yapılan göndermelerin çokluğu dikkat çekmektedir. Sinemadan, edebiyattan, gündelik yaşamdan, kurmaca karakterlerden alınan pek çok öge, alıntılar ve göndermelerle metin içerisine yerleştirilerek ortakbirliktelik ilişkileri ve yine aynı kaynaklardan alınan parçaların form değiştirilerek kullanımı ile türev ilişkileri kurulmuştur. *Ruhi Mücerret*'te kullanılan postmodernist anlatı tekniklerinden biri de üstkurmacadır. Gerçekliğin kırılması ile okura “ben burdayım” diye seslenen ve kurmaca bir dünyada olduğunu hatırlatan yazar, eser boyunca okura seslenir.

Postmodernizmin kuralları ve mantıksal durumları yok sayma eğilimi, *Ruhi Mücerret*'teki dil ve anlatım özelliklerinde de kendini göstermektedir. Yüz yaşını aşmış bir İstiklal Savaşı gazisinin mizahi ve sanal ortam söylemlerine yaklaşan üslubu, dile dayalı unsurların kırılması, anlatım tarzındaki çift yönlü gidiş romandaki postmodernist unsurlardan bazılarıdır.

Sonuç olarak, popüler kültür unsurları ile klasik sanatsal değerlerin iç içe verildiği, pek çok tarza ilişkin unsurlara aynı anda rastlanan ve postmodernizmin üstkurmaca, metinlerarasılık gibi anlatı tekniklerinin kullanıldığı *Ruhi Mücerret*, postmodernist edebiyatının tipik ürünlerinden biridir.

KAYNAKÇA

- AKTULUM. Kubilay (2007). *Metinlerarası ilişkiler*. İstanbul: Öteki Yayınevi.
- AKTULUM. Kubilay (2013). “Metinlerarasılık”. Eleştiri kuramları. Eskişehir: Anadolu Üni. Yay.
- ECEVİT. Yıldız (2006). *Türk romanında postmodernist açılımlar*. İstanbul: İletişim.
- GÖKALP ALPASLAN. Gonca (2007). *Metinlerarası ilişkiler ve Gılgamış Destanının çağdaş yorumları*. İstanbul: Multilingual.
- GÖKALP ALPASLAN. Gonca (2008). “1980 Sonrası Türk Romanında Yeraltından Yükselen Sesler”. 1980 sonrası Türk romanı sempozyumu bildirileri. Kayseri.
- MENTEŞ. Murat (2013). *Ruhi mücerret*. İstanbul: April Yayın.
- SİPAHİOĞLU. Başak (2006). *1980 sonrası fantastik Türk romanı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- TODOROV. Tzvetan (2004). *Fantastik edebi türe yapısal bir yaklaşım*. İstanbul: Metis.
- YALÇIN ÇELİK. S. Dilek (2005). *Yeni tarihselcilik kuramı ve Türk edebiyatında postmodern tarih romanları*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

